

• Fyra fnittrande jäntor på finpromenad en söndag i Kejsarens park i Tokyo — Inte i Paris! De är alla klädda efter det sista västerländska skriket. Ljusblå, skära, rödrutiga, svarta långkjolar. Likadana skor med kilklack och plåt. Alla fyra har remmar i kors på hälen.

I toppen kejsaren.

● I toppen på Japan står kejsaren. I botten finns tjejnerna.

Sådant är läget för kvinnorna i landet som tycks kunna exportera allt utom sin hopplöst, gammalmodiga kvinnosyn.

Själva det japanska skrivtecknet för ordet "min fru" betyder "hon där hemma i huset". Hon tilltalar karln med "han, den noble där borta".

Bara en sån här liten sak ger en vink om hur svårt det är att få någon ordning på jämlikheten mellan könen borta i Japan. Traditioner, sociala och kulturella mönster låser fast kvinnorna på botten.

Det var först efter andra världskriget som kvinnorna fick sina mänskliga rättigheter fastställda i lag. Hon fick rösträtt, rätt till lika lön, rätt till skilsmässa m m.

Men trots alla vackra ord på pappret är Japan i dag ett u-land i könsdiskriminering.

I dag är mer än 40 procent av den ekonomiska undrets arbetskraft kvinnor. De har inte lika lön. De har i genomsnitt hälften av männens lön. Sämst betalt har fabriksarbeterskor och packerskor vid textilfabriker. De tjänar under en femma i timmen.

Då ska man komma ihåg att ingenting är billigare i Japan än i Sverige. Snarare dyrare.

Att gifta sig och bli försörd har därför varit en nödvändighet. Och samtidigt ett socialt tvång.

Och gifter hon sig eller får barn kan hon få sparken. Av 66 000 privata japanska företag har 15 000 gjort detta till en regel. Kvinnor klickas också när de anses vara för gamla. Och då är de inte äldre än 30 år!

Men kvinnorna har börjat protestera.

Sparken vid 30

Kazumi Suenami, 27, jobbade vid Mitsuis skeppsbyggnadsbolag i Osaka. Hon fick sparken när hon fick barn. Hon gick till domstol för att få behålla jobbet. Efter drygt två år förklarade domstolen att det bröt mot grundlagen att avskeda en kvinna för att hon fött barn.

Suego Shiga, 40, kämpade i två år för att få ha kvar sitt jobb som hon förlorat sen facket och företaget i Tokyo bestämt att kvinnor som fyllt 30 måste gå i pension. Hon vann i domstolen. Men företaget överklagade och saken är inte avgjord än.

Men i samma takt som bristen på arbetskraft ökar i Japan kommer pensionsåldern både för kvinnor och män — de får gå vid 55 — att höjas. När kvinnorna behövs kommer de också att få stanna kvar — trots att de gifter sig och får barn. Och omvänt. Under oljekrisen i december "försvann" 1,4 miljoner kvinnojobb jämfört med månaden innan ...

Efter kriget fick Japan ett modernt skolsystem. Men än i dag skils pojkar och flickor åt efter småskolan och fram till universitetet. 30 procent av de studerande vid universitetet är kvinnor. Men det är bara 10 procent av dem som får jobb sen ...

Förra året fick gymnasisterna sin läroplan reviderad. Obligatorisk kurs i barnskötsel och hushållsekonomi infördes för flickorna. Medan pojkarna under samma tid jobbade med — judo och kendo och sånt.

Det är bara i statlig och kommunal tjänst som likalönsprincipen gäller i praktiken.

Te-servitriser

Men kvinnorna har ofta längre arbetsdag. Och de klagar över att ingen bryr sig om vad de kan.

Så måste tex en studentska — med två års yrkesutbildning efter gymnasiet — komma en halvtimme tidigare till kontoret i Tokyos stadshus för att städa upp och plocka i ordning innan hennes manliga arbetskamrater kommer. Hon ska dessutom koka och servera grönt te i tid och otid.

P-piller är förbjudna i Japan. De anses inte tillräckligt säkra. Men samtidigt exporterar japanska industrier flera ton av dessa osäkra p-piller till fattiga länder i Sydostasien.

I stället för p-piller har men en generös abortlagstiftning. Inte mindre än 42 procent av alla kvinnor mellan 20—45 år har fått abort. Varje år görs 1,5 miljoner aborter. 80 procent av dessa aborter görs på gifta kvinnors begäran. Orsaken är mest: vi har inte råd med fler barn.

Nu är den fria abortlagstiftningen i fara. Regeringen vill underkänna det ekonomiska skälet. Väldsamma protester. Kvinnorna demonstrerar. Kvinnor i hjälmar och bambukäppar som kämpar för sin frihet. Kvinnor som får betala 2 000 kronor för en generös abortlagstiftning. Inte kvinnor mellan 20—45 år har och ingen ordentlig barnledighet.

Vad tycker Ni?

Vi tycker om stora reseräkningar, språkproblem och dyra läropengar — så vi sköter själva vår handel med Japan

Vi har hittills koncentrerat oss på Europa- och USA-marknaden men tror det skulle gå bra att sälja våra utrustningar både i Japan och många andra länder i Fjärran Östern. Vi har haft flera förfrågningar på de mässor vi deltagit i. Men vi behöver kontakt med någon som kan språket och som förstår sig på den speciella mentaliteten som råder där. Vi tycker det är för dyrt att öppna eget därute.

Hör ert företag till dem som vill ta itu med sina Fjärran Östern problem. Ring 08-54 07 00 och tala med direktör Erik Hellmann eller direktör Bengt Dahlberg och låt oss träffas för ett informellt samtal. Ni berättar om era produkter och vi talar om hur vi arbetar samt drar upp riktlinjer för hur ett gemensamt agerande kan påbörjas. Men tag kontakt med oss snart för det tar tid att bygga upp en marknad i de stora länderna därborta. Vårt dotterföretag i Japan, Kjellberg Kabushiki Kaisha, ger oss med sina 120 anställda goda möjligheter till en snabb start.

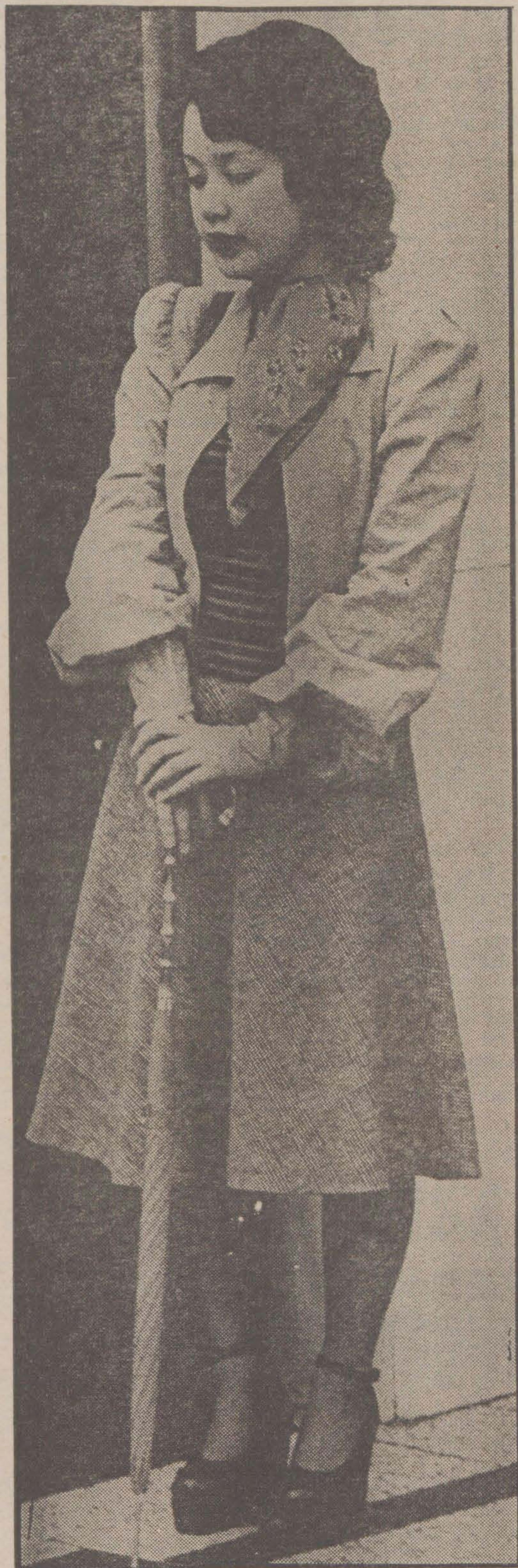
Kjellbergs Successors AB

Industrigatan 2 • Fack • 10021 Stockholm 18 • Tel. 08-54 07 00

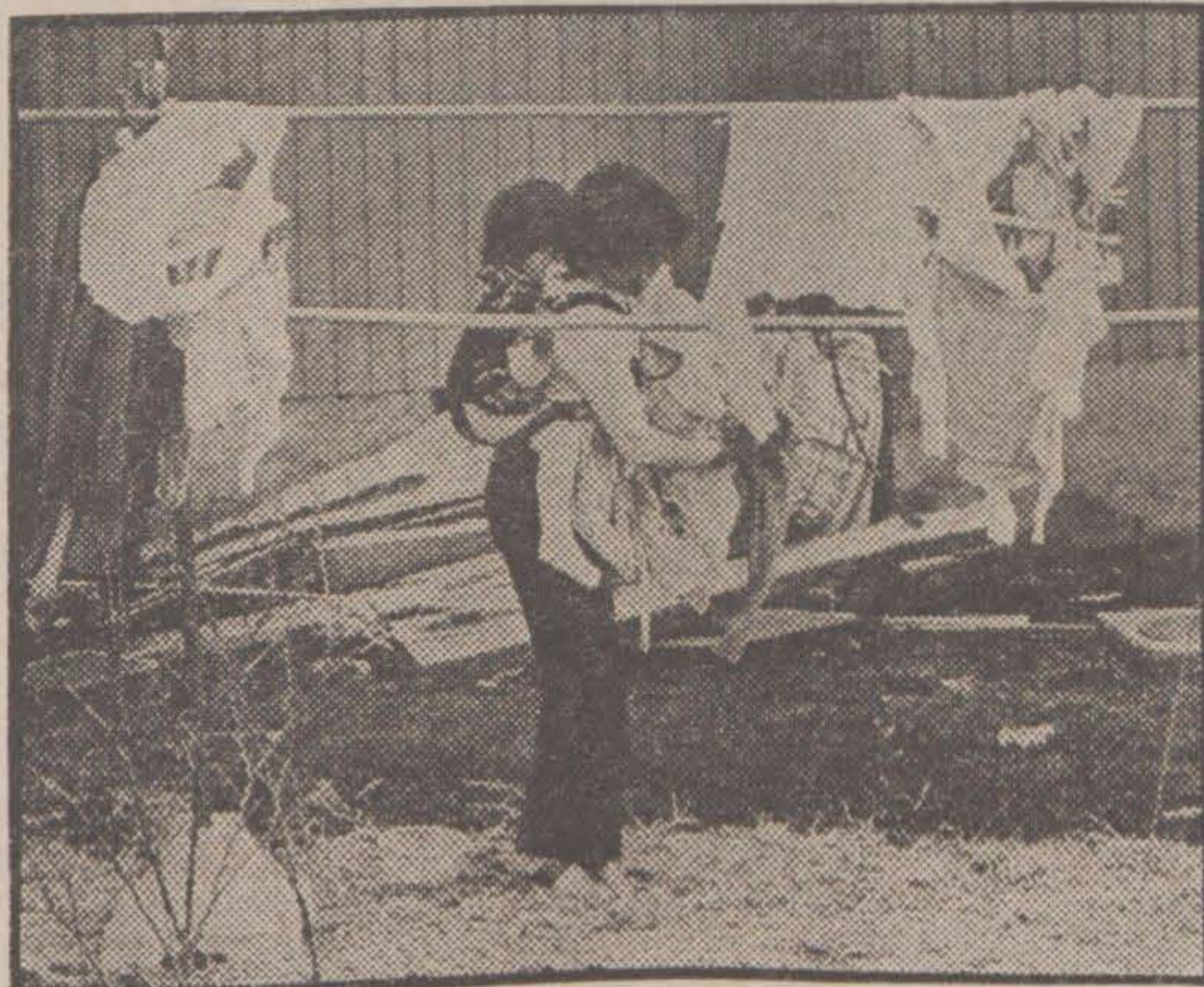
— ett Johnson företag

...i botten finns tjejerna

• Hon står och väntar på sin pojkvän. De har stämt träff här i butiksentrén nere i city i Tokyo. Hon är fint klädd. Hon vill göra gott intryck. Det är viktigt att bli gift i Japan. Du har inte så mycket annat bättre att välja på...

• Det är slitigt att vara kvinna i Japan. Miljoner hemmafruar släpar barnen på ryggen och tvätten i famnen. Och på kvällen ska hon passa upp mannen. Han står på stolen och pekar på TV:n. Då måste hon springa fram och byta kanal åt honom. Geisha och japanska är inte samma sak. Men det tycks han tro...

• Snofsig värre. I byxkjol och hatt i modersvängen. Folk är modernt och bra klädda i Japan. Många ligger långt före oss i modesvängen. Men så är japanerna också experter på att ta efter — snabbt och skickligt.

• Kvinnor som dockor och dekorationer. På varuhus och företag kläs unga flickor upp och används som prydnad i hissar och på trappavsatser. Där står de och bugar och ler och är artiga i vita handskar. Den här hiss flickan på Sony måste säga: — Tack så mycket för att ni var vänliga att åka med.

Gult är inte fult

● — Kimono?!
Nä, jag hatar min. Tycker den är ful. Och så är den trång och gör ont och man kan inte röra sig, säger Tamie Kitsu, 26, och tittar på skyltdockorna i varuhuset som har raka, stora blå ögon och ljusbrunt eller gult hår. Hon tycker att gult (japaner) är fult och allt västerländskt är mycket smartare.

Det är så typiskt. Många japaner gillar inte sig själva. Plastiska operationer är stor business. Korta näsor förlängs, sneda ögon rätas ut, bysten förstoras.

Någon motsvarande rörelse till de svarta slogan "Black is beautiful" (svart är vackert) finns inte i Japan. Det borde det göra. Yellow is beautiful!

• Den här killen jobbar inte vid cirkus utan på en liten restaurang. Vid lunchdags får han ett förfärligt sjö, för då ska han köra ut mat till kontoren. Han tar cykeln i ena handen och brickan med risskålar och sopptallrikar (som också är skålar) och hojar iväg. Det är fantastiskt vilken balans han och hans många, många kompisar har. Överallt ser man nämligen de här matjonglörerna på stan.

● För bara 30 år sen föddes alla japanska barn på golvet på fjädrande tatami-mattor (av risstrå). Sjukhussängen är en västerländsk import. Många kvinnor som ska föda barn har aldrig förr legat i en sän. Därför känner de sig osäkra och förvirrade på BB. För att lugna dem finns det i dag ett tre decimeter högt ställröcke runt bädden. Det ska hindra dem från att ramla ur sängen...

• Här och där sitter små hopkurade skoputsargummar på en liten kudde på gatan och blankar skor åt förbipasserande män. Ofta sitter de på rad, ett helt gäng gamla damer som försöker dryga ut kassan. Den här gumman har ett fint skoputsarstånd med solparasoll och allt.